

Loiz Mekmaster Bižol

Plaćenik

Prevela
Nevena Andrić

■ Laguna ■

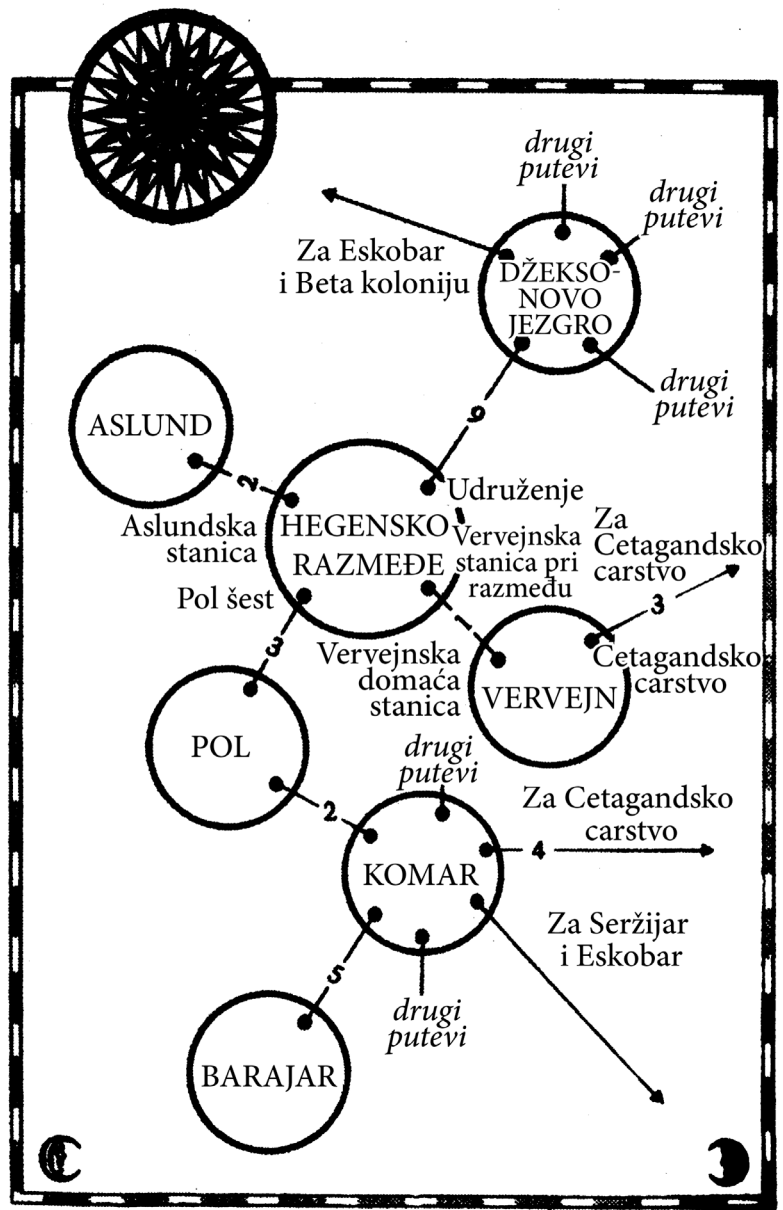
Naslov originala

Lois McMaster Bujold
THE WARRIOR'S APPRENTICE

Copyright © Lois McMaster Bujold 1986

Za Lilijan Stjuart Karl

Translation Copyright © 2010 za srpsko izdanje, LAGUNA

Prvo poglavlje

Visok i sumoran podoficir imao je na sebi svečanu uniformu carske službe i nosio komunikacionu ploču kao kakav feldmaršal svoju palicu. Odsutno je tapkao njom po butini i pogledom punim sarkastičnog prezira posmatrao grupu mladih muškaraca ispred sebe. Izazivao ih je.

Sve je to deo igre, pomislio je Majls. Stajao je na britkom jesenjem povetarcu i trudio se da ne drhti u kratkim pantalonama i patikama. Ništa ne može da te izbací iz ravnoteže kao kad si skoro nag, a svi oko tebe izgledaju spremni za kakvu smotru cara Gregora – mada, istinu govoreći, većina ovde je bila odevena isto kao on. Podoficir koji je nadzirao testiranja samo je zvučao kao jednočlana gomila. Majls ga je odmeravao i pitao se kakve svesne ili nesvesne trikove govora tela koristi da postigne taj utisak ledene stručnosti. Ima tu šta da se nauči...

„Trčaćete u parovima“, davao im je podoficir uputstva. Kao da nije podigao glas, ali ton je nekako bio odgovarajuće visine da se pronese do kraja stroja. Još jedan koristan trik, mislio je Majls; to ga je podsećalo na očevu naviku da utiša glas do šapata kada govori gnevno. Tako bi vam prikovao pažnju.

„Čim završite poslednju etapu poligona s preprekama, počinjemo da štopujemo vreme u trci na pet kilometara; zapamtite to.“ Podoficir je počeo da proziva parove.

Testiranje oficirskih kandidata za Vojnu službu Barajarskog carstva trajalo je napornih nedelju dana. Pet dana usmenih i pismenih ispita sada je bilo iza Majlsa. Najteži deo je gotov, kako su svi rekli. Među mladićima oko njega gotovo da se osećalo olakšanje. U grupi je bilo više razgovora i šala, preteranih žalbi na teške ispite, na zajedljiv humor oficira koji su ih propitivali, lošu hranu, isprekidan san, nenadana ometanja u toku testova. Tim žalbama preživeli kao da su čestitali sami sebi. Jedva su čekali fizičke testove, posmatrali su ih kao igru. Predah, možda. Najteži deo je gotov – za svakoga osim za Majlsa.

Upravio se do pune visine, takve kakva je bila, i protegao se, kao da želi istegnuti zgrbljenu kičmu u pravu liniju pukom snagom volje. Malčice je isturio bradu naviše, kao da vraća preveliku glavu u ravnotežu, glavu koja je trebalo da pripada čoveku višem od metar i osamdeset, ali se nalazila na telu nekoga visokog jedva metar i šezdeset pet centimetara – i suzio je oči dok je posmatrao poligon s preprekama. Počinjao je betonskim zidom visokim pet metara, s gvozdenim šiljcima na vrhu. Neće biti teško popeti se uz njega – njegovim mišićima ništa nije falilo – ali brinuo ga je silazak. Kostu, uvek te pogane kosti...

„Kosigan, Kostolic“, prozvao je podoficir dok je prolazio ispred njega. Majls natušti obrve i oštro pogleda naviše u podoficira, potom se savlada i načini bezizražajno lice. Izostavljanje titule ispred imena bilo je pravilo, ne uvreda. Sve klase sada su jednake u carskoj službi. Dobro pravilo. Njegov sopstveni otac ga je podržavao.

Deda je džangrizao, naravno, ali tvrdokorni starac započeo je vojnu službu kada je najznačajniji rod vojske bila konjica, a svaki oficir je obučavao sopstvene vojne šegrte. Da se njemu neko u to doba obratio kao Kosiganu, bez prefiksa „Vor“, iz toga bi i dvoboj mogao da se izrodi. Sada mu je unuk polagao prijemni za vojnu akademiju, onakvu kakva postoji na drugim planetama, za obuku u taktici korišćenja energetskog oružja, crvotočina, i planetarne odbrane. I stajao rame uz rame s dečacima kojima, u stare dane, ne bi dopustili ni mač da mu izglancaju.

Ne baš rame uz rame, razmatrao je Majls jetko, i ispod oka postrance pogledao u kandidate sa obe strane. Onaj koga su mu dodelili kao par za poligon, kako li se beše zove, Kostolic, susreo mu je oči i uzvratio mu pogled, naniže, s loše prikriivenom radoznalošću. Visina na kojoj su se Majlsu nalazile oči pružala mu je odličnu priliku da prouči sjajne bicepse ovog momka. Podoficir je dao znak da uzmaknu oni koji neće odmah trčati poligonom. Majls i njegov sadrug seli su na zemlju.

„Vidam te tu i tamo cele nedelje“, započe Kostolic. „Šta ti je, koji moj, to na nozi?“

Majls je obuzdavao razdraženost s lakoćom koja proizlazi iz dugog iskustva. Sam bog zna da se izdvajao od mase, posebno ove mase. Kostolic barem nije načinio znake protiv

uroka u njegovom pravcu, kao izvesna oronula stara seljanka u Vorkosiganu na Jezeru. U nekim udaljenijim i nerazvijenijim oblastima Barajara, recimo duboko u Dendarijskim planinama, srezu porodice Vorkosigan, još su praktikovali čedomorstvo zbog telesnih mana sitnih poput zečje usne, uprkos povremenim naporima prosvetljenijih upravnih centara da se to zatre. Zirnuo je naniže, prema paru blistavih, paralelnih metalnih šipki na levoj nozi, između gležnja i kolena, šipki koje su sve do danas ostale skrivene pod nogavicom.

„Proteza za nogu“, odgovori, učtivo ali s namerom da ga obeshrabri.

Kostolic je i dalje zijao. „Zašto?“

„Privremeno. Tu imam nekoliko krtih kostiju. Sprečava me da ih slomim, dok hirurg ne bude sasvim siguran kako sam završio s rastom. Onda ću ih zameniti sintetičkim kostima.“

„Baš čudno“, primeti Kostolic. „Je l' to neka bolest, šta je?“ Pretvarajući se da se premešta s noge na nogu, malčice se odmaknu od Majlsa.

Nečist, nečist, mislio je Majls grozničavo; da zazvonim zvonom? Treba da mu kažem da je zarazno – bio sam visok metar i devedeset u ovo doba prošle godine... Sa uzdahom se odupre iskušenju. „Majka mi je u trudnoći bila izložena otrovnom gasu. Izvukla se bez problema, ali meni je upropastilo rast kostiju.“

„Ha. Zar te nisu nekako lečili?“

„Ma, naravno. Kao inkvizicija da me se dočepala. Zato danas i mogu da hodam, umesto da me nosaju u kofi.“

Kostolic je izgledao blago zgađeno, ali više se nije trudio da se neprimetno povuče uz vetar. „Kako si uopšte prošao

medicinske kvalifikacije? Mislio sam da postoji pravilo o najmanjoj prihvatljivoj visini.“

„Rešili su da mi progledaju kroz prste ako dobro uradim testove.“

„A.“ Kostolic je pokušavao to da svari.

Majls se opet usredsredi na predstojeći test. Verovatno će uspeti malo da dobije na vremenu tokom puzanja pod laserском vatrom; odlično, trebaće mu za trku od pet kilometara. Usporiće ga nedostatak visine, a i trajna hromost u levoj nozi, koja je, posle više preloma nego što je mogao da se seti, bila za dobra četiri centimetra kraća od desne. Tu pomoći nema. Sutra će biti bolje; sutra je test izdržljivosti. Krdo dugonogih, štrkljastih dečaka oko njega nesumnjivo može da ga pobedi u sprintu. U potpunosti je očekivao da bude pozadinski igrač tokom prve etape od dvadeset pet kilometara, verovatno i tokom druge, ali posle sedamdeset pet kilometara, većina će početi da posustaje kako istinski bol bude rastao. Ja sam stručnjak za bol, Kostolic, u mislima se obratio suparniku. Sutra, posle otprilike stotog kilometra, zamoliću te da ponoviš ta tvoja pitanja – ako ti preostane daha...

Majku mu, daj da se usredsredim na zadatak, ne na ovog soma. Pad od pet metara – možda bolje da zaobiđem zid, dobijem nula na tom delu. Ipak, ukupan rezultat biće mu prilično bedan. Mrzeo je pomisao da se nepotrebno rastane i od jednog jedinog boda, i to na samom početku. Trebaće mu svaki. Ako bi zaobišao zid, koristio bi ono malo poena lufta što je imao...

„Stvarno očekuješ da ćeš proći fizičko?“, upita Kostolic dok se osvrtao. „Hoću da kažem, više od pedeset posto?“

„Ne.“

Kostolic je izgledao zgranuto. „U čemu je onda smisao, majke ti?“

„Ne moram da položim, samo da dobijem nešto nalik pristojnom rezultatu.“

Kostolic izvi obrve. „Koga treba da ljubiš u dupe da bi postigao takav dogovor? Gregora Vorbaru?“

U glasu mu se sada osećala prikrivena zavist, sumnja kao posledica svesti o sopstvenoj klasnoj pripadnosti. Majlsova vilica se steže. Hajde da ne potežemo očeve...

„Kako planiraš da te prime ako ne položiš?“, navaljivao je Kostolic, suzivši oči. Nozdrve mu se raširiše kad je uhvatio zadah povlašćenosti, kao životinja kad nanjuši krv.

Vežbaj se u politici, reče Majls sebi. I to treba da ti je u krvi, koliko i rat. „Podneo sam molbu“, objasni Majls strpljivo, „da mi se računa prosek rezultata umesto da ih posmatraju zasebno. Očekujem da mi pismeni izvuku fizičko.“

„Toliko da ga izvuku? Majku mu, trebao bi ti praktično savršen rezultat!“

„Tačno tako“, zareža Majls.

„Kosigan, Kostolic“, prozva još jedan uniformisani nadzornik. Uđoše na start.

„To i nije baš skroz fer prema meni, znaš“, požali se Kostolic.

„Zašto? Nema ama baš nikakve veze s tobom. Ne tiče te se ni najmanje“, dodade Majls jetko.

„Dele nas u parove da bismo se takmičili jedan protiv drugog. Kako da znam koliko sam dobar?“

„Nemoj misliti da moraš da dostigneš moj tempo“, preo je Majls.

Kostolic se iznervirano namršti.

Poterali su ih na mesto. Majls je bacio pogled preko dvorišta za vežbe prema dalekoj grupici ljudi koji su čekali i posmatrali; nekoliko rođaka, i samih u Službi, i nekoliko poslužitelja u livrejama, zaposlenih kod šačice danas prisutnih grofovskih sinova. Bila su tu dvojica prekaljenog izgleda u plavo-zlatnoj livreji Vorpatrilovih; njegov rođak Ivan mora da je tu negde.

A eno i Botarija, visokog kao planina i gipkog kao nož, u smeđe-srebrnoj uniformi Vorkosigana. Majls podiže bradu, u znak jedva primetnog pozdrava. Botari, sto metara dalje, primeti pokret i ćutke promeni stav iz „voljno“ u „paradno voljno“, da pokaže kako ga je video.

Nekoliko oficira propitivača, podoficir i dva nadzornika poligona sašaptavali su se u daljini. Malo gestikulacije, pogled u Majlsovom pravcu; nekakva rasprava, činilo se. Privredoše je kraju. Nadzornici se vratiše na mesta, jedan oficir povede sledeći par mladića prema mestu iznad poligona, a podoficir priđe Majlsu i njegovom kolegi. Činilo se da mu je nelagodno. Majls složi crte lica u izraz smirene pažnje.

„Kosigane“, počeo podoficir, pažljivo bezizražajnim glasom. „Moraćeš da skineš protezu s noge. Veštačka pomagala nisu dozvoljena na ispitu.“

Desetak protivargumenata izrodi se u Majlsovom umu. Stisnu usne u odgovor na njih. Ovaj podoficir mu je, u neku ruku, bio starešina; Majls je zasigurno znao da se danas procenjuje više od fizičke spremnosti. „Da, gospodine.“ Podoficiru kao da je neodređeno laknulo.

„Smem li da je dam slugi?“, upita Majls. Pretio je podoficiru očima – ako ne, natovariću je tebi na grbaču i moraćeš

da je vucaraš naokolo čitavog dana – da vidimo koliko ćeš se upadljivo onda osećati...

„Naravno, gospodine“, reče podoficir. Ono „gospodine“ bilo je omaška; podoficir je znao ko je on, naravno. Malecni razbojnički osmeh kliznu Majlsu preko usta i nestade. Majls dade znak Botariju i telohranitelj u livreji poslušno dokasa. „Ne smeš da razgovaraš s njim“, upozori podoficir.

„Da, gospodine“, potvrdi Majls. Seo je na zemlju i otkopčao duboko omraženu spravu. Odlično; kilogram manje za nošenje. Dobaci je naviše Botariju, koji je uhvati jednom rukom, pa se uskobelja natrag na noge. Botari mu, ispravno, ne ponudi pomoć.

Kada je Majls video svog telohranitelja i podoficira zajedno, podoficir mu iznenada više nije delovao onako preteći. Nadzornik je izgledao nekako niže, a i mlađe; čak i pomalo mekušno. Botari je bio viši, žilaviji, mnogo stariji, daleko ružniji, i znatno zlokobnijeg izgleda. No, Botari je sâm bio podoficir kad je ovaj nadzornik bio beba.

Uska vilica, zakrivljen kljunoliki nos, oči neke neodređene boje, suviše blizu postavljene; Majls je gledao naviše u lice svog poslužitelja s nežnim ponosom vlasnika. Bacio je pogled prema poligonu s preprekama i dopustio očima da kliznu preko Botarijevih. I Botari baci pogled prema stazi, napući usne, stavi protezu čvrsto ispod miške, i malčice odmahnu glavom, kao da pokazuje negde u daljinu. Majlsova usta se trznuše. Botari uzdahnu i otkasa natrag prema prostoru za čekanje.

Dakle, Botari mu je savetovao oprez. S druge strane, Botariju je posao da sačuva Majlsa nepovređenog, ne da mu pomogne da uznapreduje u karijeri – ne, to nije pošteno,

prekorevao je Majls sebe. Niko mu više od Botarija nije bio na usluzi dok se pripremao za ovu grozničavu nedelju. Proveo je beskrajno vreme u treninzima, gurao Majlsovo telo do krajnjih, suviše bliskih granica, neumorno predan strastvenoj opsesiji svoga šticećenika. Moje prvo zapovedništvo, mislio je Majls. Moja lična vojska.

Kostolic je piljio za Botarijem. Konačno je prepoznao livreju, kako se činilo, jer pogledao je natrag u Majlsa sa zaprepašćenim prosvetljenjem.

„Znači, eto ko si ti“, reče ljubomorno i zadivljeno. „Nije ni čudo što će ti progledati kroz prste na testovima.“

Majls se kruto osmehnu u odgovor na nagoveštaj uvrede. Napetost mu je gamizala uz leđa. Tragao je za nekakvom prigodno zajedljivom primedbom, ali tada im dadoše znak da stanu na start.

Kostolicevi deduktivni centri i dalje su obrađivali podatke, kako se činilo, jer sarkastično dodade: „I eto zašto lord namesnik nikad nije pokušao da se dočepa prestola!“

„Pozor“, reče nadzornik, „sad!“

I krenuše. Kostolic je istog časa jurnuo ispred Majlsa. Bolje beži, beslovesni mamlaze, jer ako te uhvatim, ubiću te – Majls je galopirao za njim i osećao se kao krava na konjskim trkama.

Zid, smrdljivi zid – Kostolic je stenjao na pola puta do vrha kada je Majls stigao. Konačno može da pokaže ovom junaku iz radničke klase kako se vere. Sunuo je uz njega kao da su malene izbočine, dovoljne za prste ruku i nogu, veliki stepenici, a gnev mu je pumpao snagu – i suviše snage – u mišiće. Na sopstveno zadovoljstvo, stigao je do vrha pre

Kostolica. Pogledao je dole i naglo se zaustavio, oprezno čučeci među šiljcima.

Nadzornik je pomno motrio. Kostolic je sustigao Majlsa, lica preplavljenog naporom. „Vor, a plaši se visine?“, prodahla Kostolic, nakezi mu se preko ramena i prostreli ga pogledom. Prebaci se, pade na pesak sa samouverenim treskom, povrati ravnotežu i jurnu napred.

Protraćice dragocene sekunde ako se bude verao do dole kao neka artritična starica – možda ako se zakotrlja kad padne na zemlju – nadzornik je piljio – Kostolic je već stigao do naredne prepreke – Majls skoči.

Vreme kao da se naročito rasteglo dok se sunovraćao prema pesku, kako bi imao kad da u potpunosti oseti bolest ukus sopstvene greške. Pao je na pesak uz poznati prasak i razmrskavanje.

I sedeo je, glupavo trepući od bola. Neće jauknuti – barem, sarkastično primeti nepristrasni posmatrač iz pozadine njegovog uma, ne možeš da kriviš protezu za ovo – ovog puta si uspeo obe da slomiš.

Noge su počele da mu natiču i poplavele su, naizmenično bele i modre. Odvukao se napred dok ih nije ispravio, presamitio se načas i sakrio lice među kolena. Zagnjurenog lica, dopustio je sebi nem vrisak razjapljenih usta. Nije opsovao. Najogavniji izrazi koje je znao kao da nisu bili ni blizu dovoljni za ovu priliku.

Nadzornik je, kada mu je sinulo da Majls neće ustati, pošao prema njemu. Majls se odvukao preko peska da se skloni sa staze sledećoj dvojici kandidata, i strpljivo je čekao Botarija.

Imao je sve vreme ovoga sveta, sada.

* * *

Majls je zaključio da mu se nikako ne dopadaju nove antigravitacione štake, iako se nisu videle unutar odeće. Ulivale su mu u hod nekakvu gmizavu nesigurnost od koje se osećao nezgrapno. Više bi voleo lep, staromodan štap ili, još bolje, štap s mačem unutra, kao što ima kapetan Kudelka, tako da na svakom koraku može da ga zabije u zemlju uz valjani zveket, kao da probada nekog prigodnog neprijatelja – Kostolica, na primer. Zastao je da povrati ravnotežu pre nego što je stupio u dom Vorkosigana.

Malecne čestice u izlizanom granitu toplo su se iskrile u svetlosti jesenjeg jutra, uprkos fabričkoj magli koja je lebde-la nad prestonicom Vorbar Sultanom. Buka dalje niz ulicu označavala je mesto gde su rušili sličan konak kako bi izgradili savremenu zgradu. Majls pogleda uvis, u višespratnicu odmah preko puta ulice; jedna prilika kretala se naspram obrisa krova. Grudobran se izmenio, ali budni vojnici još su koračali duž njega.

Botari, ćutljiv i visok pored njega, iznenada se sagnu da podigne izgubljeni novčić s trotoara. Pažljivo ga stavi u levi džep. Džep sa svrhom.

Jedan kraj Majlsovih usta izvi se, a u očima mu se pojavi toplina, iako ga je to zabavljalo. „Još uvek za miraz?“

„Naravno“, reče Botari spokojno. Glas mu je bio duboki bas, a intonacija jednolična. Morali ste dugo da ga poznajete kako biste protumačili njegovu bezizražajnost. Majls je poznavao svaku neznatnu promenu u boji glasa kao što neko pozanje sopstvenu sobu u tami.

„Mažnjavaš desetparce za Elenu otkako pamtim. Mirazi su nestali kad i konjica, pobogu. Čak se i Vorovi venčavaju bez njih u današnje vreme. Nije ovo Doba izolacije.“ Majlsov glas bio je blag dok se podrugivao, pažljivo prilagođen Botarijevoj opsesiji. Botari je, na kraju krajeva, uvek ozbiljno pristupao Majlsovoj smešnoj maniji.

„Želim da ona ima sve kako valja i dolikuje.“

„Dosad verovatno imaš dovoljno da kupiš Gregora Vorbaru“, reče Majls i pomisli na stotine malih ušteda koje je telohranitelj učinio pred njim, tokom godina, zarad ćerkinog miraza.

„Ne treba da se šališ sa carem.“ Botari je čvrsto ugušio taj nasumični pokušaj humora, kao što je ovaj i zasluživao. Majls uzdahnu i oprezno počeo da se uspinje uz stepenice, nogu krutih u plastici koja im je onemogućavala pomeranje.

Analgetici koje je popio pre nego što su napustili vojnu bolnicu počeli su da gube dejstvo. Osećao se neizrecivo umorno. Noć je bila besana, proveo ju je pod lokalnom anestezijom, u razgovoru i šalama s hirurgom, dok je ovaj beskrajno čeprkao i sklapao malecne razmrskane deliće kosti kao kakvu neobično neposlušnu slagalicu. Uopšte ne igram ulogu loše, bodrio se Majls; ali čeznuo je da siđe s pozornice i skljojka se. Samo još nekoliko činova.

„Za kakvog momka nameravaš da daš ponudu?“, ispipavao je Majls biranim rečima tokom stanke u penjanju.

„Za oficira“, reče Botari odlučno.

Majlsov osmeh se iskrivi. Dakle, i tebi je to vrhunac ambicije, naredniče?, upita u sebi. „Ne uskoro, pretpostavljam.“

Botari otpuhnu. „Naravno da ne. Ona ima tek...“, Zastade, i produbiše mu se bore između sitnih očiju. „Kako vreme prolazi...“, promrmlja i ne dovrši rečenicu.

Majls je uspešno savladao stepenice i ušao u dom Vorkosigana, prikupljajući snagu za rodbinu. Prva će biti majka, činilo se; to nije problem. Pojavila se u dnu velikog stepeništa u predvorju, kada mu je uniformisani sluga-stražar otvorio vrata. Gospa Vorkosigan bila je sredovečna žena, vatreno crvenilo njene kose beše ugaslo pred prirodnim sedinama, a visina joj je glatko prikrivala nekoliko kilograma viška. Disala je pomalo teško; verovatno je strčala kad su ga spazili kako se približava. Kratko se zagriše. Oči su joj bile ozbiljne i nisu zračile osudom.

„Je l' otac tu?“, upita on.

„Ne. On i ministar Kvintilijan su jutros dole u upravi i rvu se s generalštabom oko budžeta. Rekao je da te pozdravim i da ti kažem kako će probati da stigne na ručak.“

„Ovaj... nije rekao dedi za juče?“

„Ne – ali stvarno mislim da je trebalo da ga pustiš. Jutros je bilo baš neprijatno.“

„Kladim se da jeste.“ Zagleda se uz stepenice. Nisu mu samo zbog slomljenih nogu ličile na planine. No, hajde da prvo preguramo najgore... „Je l' gore?“

„U svojim odajama. Iako se jutros zapravo prošetao po bašti, što mi je drago.“

„Mhm.“ Majls s mukom pođe uz stepenice.

„Vakuumski lift“, reče Botari.

„Majku mu, samo jedan sprat.“

„Hirurg je rekao da što više izbegavaš stepenice.“

Majlsova majka nagradi Botarija osmehom punim odobravanja, a on pokaza da ga je primetio tako što bezizražajno promrmlja: „Gospo.“ Majls mrzovoljno slegnu ramenima i, umesto prema stepeništu, zaputi se prema zadnjem delu kuće.

„Majlse“, reče mu majka dok je prolazio, „nemoj da, ovaj... Mnogo je star, nije mu baš dobro, i već godinama ne mora ni prema kome da bude ljubazan – samo imaj na umu da je prosto takav, važi?“

„Znaš da uvek to radim.“ Isceri se ironično, kao dokaz kako ne namerava da dopusti da ga to dotiče. Njene usne izviše se u odgovor, ali oči joj ostadoše ozbiljne.

Susreo je Elenu Botari kada je izlazila iz odaja njegovog dede. Telohranitelj pozdravi ćerku ćutke, klimanjem glave, i zadobi jedan od njenih prilično stidljivih osmeha.

Po hiljaditi put Majls se zapita kako je tako ružan čovek mogao da napravi tako lepu ćerku. Svaka njegova crta odražavala se na njenom licu, ali krajnje preobražena. Sa osamnaest godina bila je visoka, kao i otac, punih metar i osamdeset prema njegovih metar i devedeset pet; ali dok je on bio vitak i žilav kao bič, ona je bila tanušna i živahna. Njegov nos beše poput kljuna, a njen je iz profila izgledao prefinjeno orlovski; njegovo lice preusko, a njeno je odavalo utisak kakvog savršeno uzgojenog, aristokratskog kera, borzoja ili engleskog hrta. Možda je u očima bila razlika; njene su bile tamne i blistave, budne, ali bez njegovog neprestanog, nemirnog, mrkog opreza. Ili u kosi; njegova je bila proseda, kratko, vojnički potkresana, kao i obično, a njena dugačka, tamna, ravna i svetlucava. Gargojla i svetica, delo istog vajara, jedno preko puta drugog na vratnicama kakve drevne katedrale.

Majls se strese i izađe iz transa. Njene oči nakratko susretoše njegove i osmeh joj izblede. On se uspravi iz umorne pogrbljenosti i proizvede lažan osmeh za nju, s nadom da će joj opet izmamiti onaj njen, pravi. Ne uskoro, naredniče...

„E, odlično, baš mi je drago što si stigao“, pozdravi ga ona. „Jutros je bilo užasno.“

„Je l' bio mušičav?“

„Ne, veseo. Igrao strat-o sa mnom i nije obraćao pažnju – je l' znaš da sam ga zamalo pobedila? Pričao priče iz rata i pitao se šta li je s tobom – da je imao mapu tvog poligona, zabadao bi zastavice da označi kako zamišlja tvoje napredovanje... Ne moram da ostajem, je l' tako?“

„Ne, naravno da ne.“

Elena trznu usnama, uputi mu osmeh pun olakšanja i ode niz hodnik vukući noge, uz uznemiren pogled preko ramena.

Majls udahnu i stupi preko unutrašnjeg praga generala grofa Pjotra Vorkosigana.